

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem ima v torek, dne 25. marca t. l., predpoludne ob pol 9. uri v Celju, v okoliški šoli odborovo sejo.

Učiteljsko društvo za svetolenarski okraj je imelo svoj občni zbor 2. marca 1913 pri Sv. Trojici v Slov. Gor., ki je bil sklepčen. Večina nenavzočih tovarišev in tovarišice se je opravičila, le od Sv. Jurja v Slov. gor. ni bilo nobenega glasu. In res, naj si bo zborovanje pri Sv. Trojici ali pri Sv. Lenartu, teh gospodov pač ni. Zalogostno dovolj! — Ker je tovariš predsednik Maurič bolan, otvoril zborovanje podpredsednik tov. Kranjc. Pozdravi došle ure, posebno pa še goste tov. Cincetovo Lenico in tovaršico Matkovo, tovariša Janzekoviča in phil. Kovačiča. Tajnik prečita zadnji zapisnik, ki se odobri. Iz letnega poročila tajnikovega je razvidno, da je šlo društvo koncem 1912. leta 26 rednih in 3 častne člane. Zborovanj je bilo 4. Blagajnik omenja, da je še nekaj tovarišev, ki dolgujejo lansko udnino. Tem gospodom se je lani črtala zaostala udnina do leta 1912, meneč, da bodo dotični vsaj od slej naprej redno plačevali, toda vse tiho. Sklenilo se je, da se dotični (3) sploh do plačanja dolga ne bodo šteli kot ude. Za tem se je vršila volitev. Bolni tovariš predsednik Maurič se je odpovedal predsedništvu, ker se pa upa, da se bo njegovo zdravje izboljšalo, je na zahtevo vseh zborovalcev to mesto prevzel iznova. Odbor je sledeči: Predsednik tov. Maurič (Sv. Trojica), podpredsednik tov. Kranjc (Sv. Barbara), blagajnik tov. Kovačič (Sv. Trojica), tajnik tov. Čuček (Sv. Anton). Predavanje, ki je bilo na dnevnem redu, se zaradi pozne ure preloži na prihodnje zborovanje. V pokoj stopivši tovarišice se sklene poslati priznanje zaradi njenega delovanja pri društvu. Pošljeta se tudi častitki gospodu Lavtarju povodom imenovanja šolskim svetnikom in gosp. Schmoranznerju povodom imenovanja profesorjem. Govorilo se je tudi o Mohorjevi družbi; tov. Klemenčič predlaga, sledečo resolucijo: Z ozirom na to, da je Mohorjeva družba za obmejne kraje velike važnosti, ker bi bila večina hiš na meji, kjer se tudi slovenski pčuk v šoli zanemarija, brez vsake slovenske knjige, naj učiteljstvo za sedaj še ne izvaja konsekvenc, ampak se naj zadovolji s primerno častno izjavo, da družba ta napad obžaluje. — S tem je bilo zborovanje končano. Daj Bog, da pri prihodnjem zborovanju 1. maja pri Sv. Lenartu že vidimo tudi one, ki smo jih do sedaj navadno pogrešali.

Šolsko učiteljsko društvo je zborovalo v nedeljo, dne 2. marca t. l., v Velenju po običajnem vzpostavitvi. Društveni predsednik tov. Koropec pozdravi navzoče člane, posebno pa 2 prisotna gosta tov. Hergota iz Škornega ter tov. Siliha iz Petrovč. Tov. Hergot se prikloni nato kot nov član našega društva, katerega predsednik še posebno pozdravi kot dobrodošlega v naši organizaciji. Nato preide na dnevni red. Zadnji zapisnik o občnem zboru se prečita in odobri. Izmed dopisov je zbuhal največ pozornosti pregled tovarišev naročnikov na »Zvezme« liste v tukajšnjem okraju. »Učiteljski Tovariš« ima v našem okraju izmed 31 učnih oseb le 11 naročnikov. »Popotnik« komaj 9 naročnikov. Pri tem edinem našem pedagoškem listu pogrešamo mnogo šol, pa tudi posameznike, ki bi si ga lahko naročili. Tovariši in tovarišice! Pokažimo svojo stanovsko zavest dejansko s tem, da postanemo zvesti naročniki Zvezinih listov. Oklepnino se jih posebno sedaj, ko se je vrgel klerikalni zmaj z vso silo na naša stanovska lista, da jih ugonobi! — Ker blagajnik na zadnjem občnem zboru ni mogel skleniti računov, je podal danes stanje naše blagajnice. Dohodkov je bilo v pretečenem letu 255,39 K, vseh izdatkov 209,48 K, preostane čistih 45,91 K. Pregledovalca računov sta našla račune v popolnem redu, nakar se je blagajniku izrekel absolutorij. Za prihodnje zborovanje se je določil 3. april t. l., takrat izletimo v Št. Ilj ob slabem vremenu ostanemo v Velenju. — ik.

Učiteljsko društvo za polit. okraj Ljutomer je zborovalo dne 6. marca pri Sv. Križu. Zborovanje je bilo jako dobro obiskano, udeležilo se ga je 31 članov in več gostov. Posebno častno je bilo zastopano učiteljstvo gornjeradgonskega okraja, ki se ni ustrašilo daljnega pota, dočim so izostali naši najbližnji sosedji ob železici. Po pozdravnih besedah se je spominjal tov. predsednik rajnega tovariša J. Karba. Bil je znan kot dober učitelj in tovariš. Sodeloval je pri vseh društvenih in kazal osobito v prejšnjih letih, pred boleznijo mnogo agilnosti, a žel je za ves trud malo. Dokaz za to nam je bil njegov pogreb. Društva, v katerih se je trudil, so pozabila nanj, manjkalo je celo več njegovih

vih ljutomerskih tovarišev. Rajniki je bil pač samo učitelj, ki ga pa hočemo ohraniti v dobrem spominu. V nadaljnjih besedah izrazi predsednik sožalje tov. ge. Fürstovi na izgubi očeta. Da počastimo Karbov spomin, predlaga tov. Kryl, naj daruje društvo Družbi sv. Cirila in Metoda v ta namen 20 K, kar se je takoj sprejelo. Tov. Zacherl izrazi zahvalo ge. Karbove vsem onim tovarišem, ki so se udeležili pogreba. Po obravnavanju raznih dopisov je prešlo zborovanje preko referata tov. Tomažiča, ki je moral izostati z ozirom na pozen čas, na točko: slučajnosti. Tukaj je izzvalo posebno živahen razgovor poročilo blagajnikovo o društveni blagajnici. Po predlogu tov. Cvetka sklene društvo častitati g. šol. svetniku Lavtarju na odlikovanje. Tov. Sprager poziva, naj bi delovali po zgledu naših gornještajerskih tovarišev na to, da bi občinski odbori in druge javne korporacije zahtevale od dežele izboljšanje naših gmotnih razmer. V debati, ki se je otvorila o tem vprašanju, pa se je konstatiralo, da imajo naše javne korporacije žalibog premalo smisla za take izjave, in je upanje na kak uspeh precej ilusorično. Pribilo se je na mestu tudi, da so krivi teh naših razmer Nemci, ki nam niso dali nikdar potrebnih šol. Zborovalci so sprejeli na to sledečo resolucijo: »Učiteljstvo, zbrano na zborovanju učiteljskega društva za politični okraj Ljutomer, pozivlja državne poslance, naj delujejo na to, da se od države deželam pripadajoče dotacije porabijo v izboljšanje učiteljskih plač, deželni poslanci pa naj store skoraj konec obstrukcij in brezupnemu položaju učiteljstva.« H koncu opozarja tov. Cvetko na Kolinsko kavino primes, in omenja, da pošilja ravnateljstvo tvornice šolskim vodstvom na željo brezplačno lične omarice za učila. Prihodnje zborovanje se določi za sredi aprila pri Mali Nedelji.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 6. marca 1913 v Sl. Bistrici. Udeležba je bila povoljna, zakaj štiri petine društvenikov je bilo prisotnih in najstarejši učitelji našega okraja so prihiteli poslušati prezanjivo predavanje g. prof. dr. Pivka. Opaža pa se, da se mladi naraščaj nekako izogibljive vsakemu stiku z nami starejšimi. Kaj to ni čudno? V šoli pač menda tudi oni uče jim izročeno mladino, kako lepa in potrebna je sloga in edinstvo, da je le v slogi moč; gotovo vedo tudi oni, da bomo le z združenimi močmi in z združenim delom dosegli to, po čemer vsi tako koprimo, a v njih praksi pa taka prikazen in to ravno tam, kjer gre za naš ugled, za našo čast in naš dobrobit.

Naslednje poročilo o zborovanju. Predsednik presrečno pozdravi navzoče, osobito pa g. dr. Pivka, ki je navzlic dejstvu, da je bil obenem vabljen kot predavatelj na tri strani, vendar ustregele prošnji našega društva.

Na imenovanju prof. g. L. Lavtarja šolskim svetnikom je predsedništvo odlikovancu čestitalo in se je le ta pismeno zahvalil ter želi, da bi vzkliklo seme, ki ga je zasejal.

Gospodarska zadruga v Celju piše, naj bi društvo svojo gotovino položilo pri njej kot fond, kjer bi se obrestoval po 5 odstotkov.

Nato poda predsednik besedo g. prof. dr. Pivku. Izvolil si je temo: »Šolstvo na Bolgarskem«. Torej skrajno aktualno in zanimivo vprašanje. V več kakor uro trajajočem, skrajno premišljenem in podrobnem govoru nam je g. govornik očrtal šolsko upravo in nje izvrševanje na Bolgarskem. Bolgarska je izključno agrarna država, in sicer vrtnarska. Žita se prideluje le toliko, kolikor ga doma porabijo. Vrtnarski pridelki se namenjeni za izvoz in se je izvoz v štirih letih, to je od 1900 do 1904, povzdignil od 52 milijonov do 400 milijonov levov. Zaradi tega je tudi šolstvo urejeno tako, da služi najbolj agrarnim smotrom. Samo dečki so šoloobvezni, deklice pohajajo šolo le prostovoljno, in sicer jih hodi redno 48 odstotkov. Literarnemu pouku je odmerjena na dan le poluradna ura, ves drugi čas je namenjen poljedelskemu pouku. Temeljna plača učiteljev je 4000 levov, torej je bolgarski učitelj najboljše plačan v vsej Evropi! Učitelji imajo pristop na univerzo in tako se lahko razume dejstvo, da so bili in so večidel vsi vodilni možje na Bolgarskem sprva ljudskošolski učitelji. Tako je mnogimenovali Bobčev: učitelj, profesor, zdravnik, inženir, major, politični kaznjec, žurnalista itd. Žensko šolstvo sila napreduje, tako da se je bati na tem polju nadprodukcije. Vse to in še več drugega, vse podprto z natančnimi, podrobnimi, zanimivimi podatki nam je razvijal govornik, za kar ga je plačal hrupen plask in pa predsednikova topla zahvala.

Blagajnik poroča, da je bilo leta 1912. dohodkov: 71,04 K, preostanek 1911 9,04 K, skupno 80,08 K, izdatkov 62,38 K, gotovina 8,66 K. Po pregledu računov dobi blagajnik absolutorij.

Nato se stori sklep, da se učiteljsko društvo obrne na okrajni zastop slovenjebistriški s prošnjo, da v primerni resoluciji stopi pred deželni zbor in odbor ter zahteva delovanje deželnega zbora in rešitev preprečevanja učiteljskega krušnega vprašanja. — Obenem se zaveže sleherni delovati na to, da se v raznih zastopih, odborih in korporacijah store prejkotslej izjave v prilog regulacije učiteljskih plač. — Ob koncu zborovanja se še predsednik poslovi od tovarišic Gorican M. in Wester A. Prva pride na novo mesto v Pristovo, druga pa sploh zapušča učiteljski stan. Poudarja obžalujoč, da z njima izgubi društvo dva značaja. Prihodnje zborovanje bo prvi četrtrek v juniju, in sicer kot izlet v Poličanah.

Kozjansko učiteljsko društvo ima svoj letošnji občni zbor v nedeljo, dne 16. t. m. 1913, ob 2. uri popoldne v Kozjem. Vzpostavitvi: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Poročilo o društvenem delovanju v letu 1912. 4. Poročilo blagajničarke o društvenem gmotnem stanju. 5. O predavanjih na kmetijskem tečaju v Št. Jurju ob j. ž. (Poroča tov. A. Lovše.) 6. Volitev odbora. 7. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo ob pičli udeležbi dne 2. marca 1913 po že poročanem dnevnem redu na Zidanem mostu. Kakor že večkrat, tako so nam tudi tokrat bili tovariši in tovarišice, ki delujejo na najbolj oddaljenih šolah — zgled stanovske zavednosti. Svojo odsotnost je opravičilo pet tovarišev. — V pozdravnem govoru se spominja tov. predsednik žalostnih razmer, v katerih je živeti učiteljstvu. Učitelj je poklican, da izobrazí in privede svoje učence do one stopnje, ki jim bo pozneje služila kot opora v pridobivanje vsakdanjega kruha za vse življenje. On je poklican, da vzgoji državi zvestih podanikov in dobrih vojakov. A plačilo? Do danes je izostalo! Večina odločujočih korporacij gre preko učiteljskih zahtev na dnevni red. Zaradi tega dejstva se je zdramilo učiteljstvo ter pričelo odločen boj za svoje pravice — svoj kruh. Pričelo je zbirati okrog sebe ljudstvo, zavedajoč se, da se da le s pomočjo ljudske mase doseči povoljen uspeh. Kaj pa naše društvo? Današnje število zborovalcev kaže, kako brezbržni in malomarni smo napram samemu sebi! Zavednemu učitelju naj ne bo samo dovolj, da je na papirju član učiteljskih društev, da plačuje redno svojo letnino, ampak glavno mu bodi, da je jeklen člen organizatoriške verige in da nikoli ne zamuja stanovskih sestankov. Vsak boj stane žrtev! A uspešno se bomo le borili, ako stojimo tesno, ramo ob rami, ter smo edini v vsem svojem postopanju. In kje naj si zato dobimo potrebnih iniciativ, ako ne v lastni organizaciji? Le s podrobnim delom in njega poučevanjem na zborovanjih nam bodo uspehi zagotovljeni. Nihče naj ne bo parasit na učiteljskem telesu, ki le čaka, kako bi se okoristil z delom in uspehi svojih tovarišev! Izgubiti tako nimamo ničesar! — Došli dopisi se prečitajo in rešijo. Predavanje tov. Pukmeistera o temi: »Čebelarstvo in šola« je bilo strokovnjaško. Končni aplavz je pričal, da se mu je izpolnila nada, zbuditi zanimanje navzočih za »medene muhe«. Izrazila se je želja, naj bi dal tov. predavatelj ponatisniti svoj referat v kak gospodarski list. — Sklene se, čestitati g. prof. L. Lavtarju k imenovanju šol. svetnikom, da se vrši prihodnje zborovanje dne 4. majnika t. l. v Trbovljah-Vodah, se naprosi kak strokovnjak, ki bi predaval o enotnem sl. pravopisu, ter da se po možnosti oživotvori pevski zbor. Z željo na polnočestvilno snidenje v Trbovljah zaključijo tov. predsednik zborovanje.

Književnost in umetnost.

Z občnega zbora Matice Slovenske. Slovenska Matica je imela v nedeljo dopoldne v mestni posvetovalnici v Ljubljani svoj občni zbor. Matica je bila ustanovljena dne 8. marca 1863, pri neki »Besedi« v Ljubljanski čitalnici; praznuje torej 8. marca svojo petdesetletnico. Občni zbor je posetil tudi vseučilišni profesor dr. Bazala kot zastopnik Matice Hrvatske. Matica je štela v preteklem letu 3667 članov. Zapuščina vseučiliškega profesorja dr. Štreklja obsega: Narodne pesmi, 9 debelih zvezkov »umetnih pesmi«, nepopolne zbirke pravljic, pregovorov, novih besedi, zgodovino slovenske slovnice, bogato knjižnico in drugo. Matica si je zasigurala narodne pesmi in upa dobiti tudi zbirke pravljic in pregovorov. Dela za zemljepis slovenske zemlje gredo proti koncu. Ustanovi se letos nov društveni odsek, ki se bo pečal s slovenskimi narečji. Dohodkov je bilo leta 1912. 19,038 K 35 v., izdatkov pa 13,148 K 9 v. — V odbor so bili izvoljeni: ravnatelj dr. Janko Bežjak (Gorica), prof. dr. Anton Breznik (Št. Vid nad Ljubljano),

F. S. Finžgar (Sora), prof. dr. Josip Debevc, Egelbert Gangl (Idrija), Fran Govekar, Dr. Drag. Lončar (Idrija), Fran Milčinski, dr. Matija Murko (Gradec), prof. dr. P. Pestotnik, prof. dr. Ljudevit Pivko (Maribor), prof. Štefan Podboj (Celovec), notar Luka Svetec (Litija), kontrolor Anton Trstenjak, ing. chem. Jakob Turk. — Za častnega člana Matice je bil imenovan prof. Tadej Smičiklas zaradi svojih zaslug za Jugoslovnsko Encyklopedijo in za svoje delovanje na kulturnem polju Jugoslovanov.

»Novi Akordi.«* Do ustanovitve »Novih Akordov« ni imela posvetna glasbena umetnost na Slovenskem nobenega pravega središča. Bilo je seveda tu prej mnogo pridnih delavcev na glasbenem polju, ali delo je bilo razcepljeno, razdrobljeno, posamezni umetniki niso bili med seboj skoraj v nikakem stiku, hodili so samotno vsak po svojem potu in mnogo je bilo mladih, krepkih talentov, ki se v taki dezorganizaciji niso mogli uveljaviti ter so ostali široki javnosti malodane popolnoma neznan. Količkanj celoten pregled razvijanja in napredovanja glasbene umetnosti je bil nemogoč. Kar se je godilo v tujini, so zvedeli posamezniki le slučajno iz tujih listov, kar pa se je godilo doma, iz kritik in referatov, ki po večini niso bile kritike, niti referati. V tej zmed, v tem pomanjkanju dolčnih smotrov in javnih smotrov je bila nevarnost za umetnike, da se disgustirajo v svojem stvarjanju, za umetniško življenje samo pa nevarnost, da pade v mrtvilo, ki je obenem nazadovanje. Vsi, ki jim je bil resen napredek umetnosti pri srcu, so občutili živo potrebo glasbene revije, skupnega glasila, ki bi naj bilo slovenski glasbeni umetnosti nekako to, kar je bil leposlovni literaturi »Zvon« in upodablja joči umetnosti Jakopičev paviljon. Ustanovitelji »Novih Akordov« so se dobro zavedali, da bo za tako podjetje treba težkih in obilnih žrtev. In res jih je bilo mnogo več, nego priznanja in hvaležnosti. Zakaj pri nas na Slovenskem je že tako, da pride na enega delavca dvanaest nergačev. Ali sad žrtev in truda je enajst letnikov »Novih Akordov«, bogata zakladnica slovenske glasbe, verno ogledalo njenega razvoja v enem desetletju. Izdajatelj revije so se bili koj spočetka ognili nevarnosti, da bi napravili iz nje glasilo ene same, strogo opredeljene umetniške struje, te ali one glasbene korporacije, ali celo kake posamezne klike. Hoteli so jo imeti in obdržati tako, kakršna je bila potrebna in kakršna edina ima v naših tesnih slovenskih razmerah pravico do življenja: biti mora tribuna, raz katero govori svobodno vsak umetnik, ki zna govoriti. Da se je to načelo strogo izvajalo, dokazujejo že imena umetnikov, ki jih srečavamo v teh enajstih letnikih. — Glasbenemu delu »Novih Akordov« so izdajatelji pripojili še glasbeno revijo, ki bi naj podajala pregled glasbenega stvarjanja in življenja doma in v tujini, prinašala je teoretične razprave ter (kar je bilo za naše kraje predvsem potrebno) gojila glasbeno kritiko, ki bi bila zares strokovna, poštena in brezobzirna kritika. Ta priloga je pisana s toliko ljubeznijo do umetnosti, tako živo in temperamentno, da mora zanimati tudi gluhega lajka. Še do nedavna je bila naša glasbena kritika na lice podobna navdušenim polnočnim poročilom o pevskih veseljah, združenih s plesnim venčkom. »Novi Akordi« so že s prvim letnikom svoje priloge krepko posegli v to škodljivo, naravnost nemoralno plitvost ter so v kratkem času priborili veljavno besedo resni, umetniški kritiki. — Če bi se zgodilo, da bi »Novi Akordi« zaradi malobrižnosti občinstva morali utihniti, bi bil to naravnost padev vzrok za slovensko glasbeno umetnost, bili bi kmalu spet tam, v tisti dezorganizaciji in v tistem mrtvilu, kakor pred enajstimi leti. Naročevanje »Novih Akordov« pač ni nikako prisiljeno podpiranje umetnosti, ali kakšna takomenovana narodna dolžnost; kdor jih ima, ve dobro, da je več prejel, nego dal!

Politiški pregled.

* Avstrijska justica. Znano je, da je bilo v sedanjih kritičnih časih kaznovanih več oseb na več dni, tudi tednov, da, eden v Ljubnem na Gornjem Štajerskem celo na šest mesecev zapora, ker so klical: »Živijo Srbija!« Sedaj pa je okrožno sodišče v Hebu oprostilo nekega delavca, ki je istotako klical: »Živijo Srbija!« z utemeljitvijo, da ta klic ni delikt, ki bi se moral sodnijsko kaznovati, temveč je to le od okrajnega glavarstva obsojeno dejanje.

* Deželnozborska volitev na Kranjskem. Pri dopolnili deželnozborski volitvi

* »Novi Akordi«. Zbornik za vokalno in instrumentalno glasbo z »Glasbeno — književno prilogo«. XII. letnik. Naročnina za celo leto K 10, za pol leta K 5. Uprava in založništvo: L. Schwentner v Ljubljani.